

1. קווי ההתפתחות העיקריים

ערך התפוקה התעשייתית, במחירים קבועים, בשנת 1965 היה גבוה ב־10 אחוזים לעומת ערכה בשנת 1964. שיעור עלייה זה נמוך במידה ניכרת משיעורי העלייה אשר הושגו בכל אחת מ־8 השנים הקודמות להוציא את שנת 1960 בה עלתה התפוקה התעשייתית בשיעור 11–12 אחוזים (ראה לוח י"ב־1). ברם, אין להסיק מנתונים אלו על שינוי בולט בין שנת 1964 לשנת 1965. בחינת קצב הגידול במשך שנת 1965 מראה, שהייצור התעשייתי עלה בשיעור נמוך רק במקצת מן השיעור הממוצע במשך שנת 1964. עם זאת, היה שיעור הגידול במשך שנת 1965 גבוה משיעור הגידול במשך 1962. ההבדל בין הגידול ברמה הממוצעת של 1965 — 10 אחוזים — לבין הגידול ברמה הממוצעת מ־1963 ל־1964 — 15 אחוזים — נעוץ במידה פחותה בהבדל בין שנת 1965 ל־1964 ובמידה גדולה יותר בהבדל שבין 1964 לקודמתה. שכן, חלק ניכר מהגידול ברמה הממוצעת של שנת 1964 משקף קצב גידול מהיר יותר במשך שנת 1963. העלייה בערך היצוא התעשייתי הסתכמה ב־11.6 אחוזים לעומת 13.5 אחוזים אשתקד — זו האטה ניכרת לעומת שיעורי הגידול אשר הושגו בתקופה שבין שנת 1958 לשנת 1963. ביצוא התעשייתי למעט יהלומים חלה ההאטה, למעשה, כבר ב־1962. אחרי עליות מחירים ניכרות בשנים 1961 ו־1962 נסתמנה יציבות יחסית במחירי התפוקה התעשייתית בשוק המקומי בשנת 1963. עליית המחירים אשר נסתמנה בסוף שנת 1964 — לאחר יציבות יחסית בשנת 1963 — נמשכה גם במרוצת שנת 1965; העלייה בשנת 1965 נסתכמה ב־3.5 אחוזים לעומת 1.4 אחוזים בשנת 1964.

בשנה הנסקרת נמשכה מגמת הגידול בפיריון הייצור בענפי התעשייה. שיעור זה מצטיין בשנים האחרונות ברמה גבוהה מזו שהושגה בתקופה מוקדמת יותר.

מבחינת קצב הגידול של הייצור התעשייתי, הגידול ביצוא וממדי עליית המחירים בשוק המקומי, היתה שנת 1965 בבחינת המשך להתפתחויות, שהחלו מסתמנות כבר בשנת 1964. החל ברביע השני של שנת 1964 הואט קצב הגידול של הייצור התעשייתי בשיעור ניכר, בהשוואה לקודמתה. במשך שנת 1965 חלה האטה נוספת, אולם יש לציין, שקצב הגידול במשך שנה זו נמוך אך במקצת מזה ששרר אשתקד (ראה דיאגרמה י"ב־1). הגידול ביצוא התעשייתי הואט בשנת 1965, בהמשך להאטה החדה שחלה ביצוא התעשייתי בשנת 1964. שיעורי הגידול התעשייתי, למעט יהלומים היו נמוכים מאוד בשנים 1962 עד 1965, לעומת שיעורי הגידול בשנים 1958 עד 1961. בשנת 1964 היתה ההאטה בגידול הייצור נעוצה במגבלות מצד ההיצע, בעוד שבביקוש המקומי חלה התרחבות ניכרת, כתוצאה מכך חלה האטה חדה ביצוא; זו היתה השנה הראשונה מאז שנת 1957, שבה גדל היצוא בשיעור נמוך מן הגידול בתפוקה.

הגורמים להמשך במגמת ההאטה בייצור התעשייתי, ואף להגברתה, ב־1965 היו שונים מאלה שפעלו בשנה הקודמת לה. בשנה הנסקרת היו המגבלות העיקריות מצד הביקוש המקומי והכמות המוצעת ליצוא בשער החליפין הקיים. המגבלות בכמותם של אמצעי הייצור השפיעו רק במידה מועטה.

ההאטה בביקוש הכולל של המשק, אשר התבטאה הן בהאטת קצב הגידול של הצריכה והן בירידה בהיקפן של ההשקעות לעומת אשתקד, הביאה להאטה כללית בביקוש המקומי לתפוקת התעשייה במרבית הענפים. עם זאת יש לציין, כי בכמה מתחומי ענף המזון פעלו גורמים מגבילים מצד ההיצע, שמקורם בירידה חדה של הגידול בכמה מענפי המשנה של החקלאות. כמו כן הגביל כושר הייצור את היקף התפוקה במספר מוצרים, שמשקלם בכלל התפוקה התעשייתית אמנם מועט, אך משקלם ביצוא גדול.

לוח י"ב-1

התפוקה והתשומה של גורמי הייצור, 1959 עד 1965

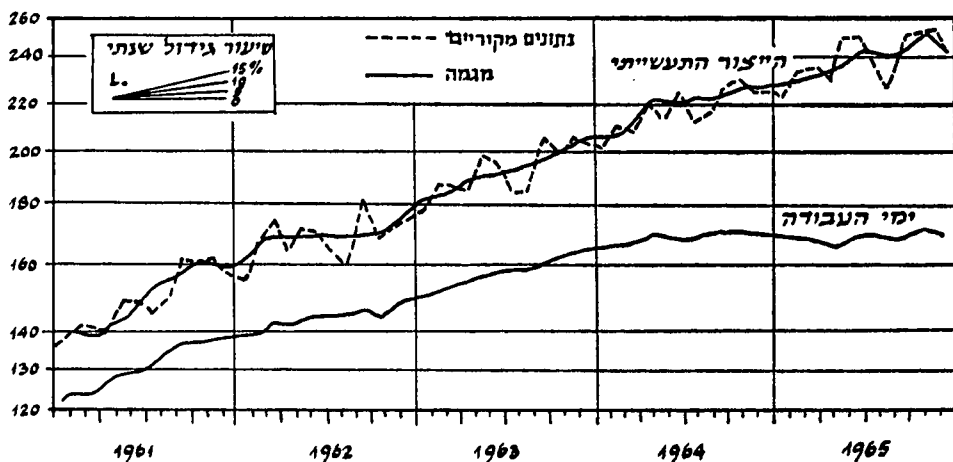
אחוז העלייה לעומת השנה הקודמת							
1965	1964	1963	1962	1961	1960	1959	
10.0	15.0	15.5	13.4	16.7	11.6	15.4	התפוקה הריאלית
1.5	5.2	7.5	8.3	12.5	8.6	9.0	מספר השכירים
1.5	5.3	7.4	7.8	12.9	8.7	8.3	מספר עובדי הייצור
1.5	7.1	9.0	7.6	13.2	9.2	11.6	מספר ימי העבודה של עובדי הייצור
9.3	11.8	14.5	12.1	11.0	15.0	12.8	מלאי ההון הגולמי הריאלי *
8.3	7.4	6.0	5.4	3.1	2.2	3.4	התפוקה ליום עבודה
6.2	6.2	4.6	4.2	3.6	0.8	3.1	השינוי בפריזון גורמי הייצור
11.1	11.8	11.4	12.3	7.9	6.2	3.8	ההוצאה לשעת עבודה
11.6	13.5	21.1	19.6	19.4	22.1	43.7	היצוא (דולר, פו"ב)
22.7	19.0	31.6	39.0	30.8	36.7	43.9	חלקו של היצוא בתוספת התפוקה
3.5	1.4	3.8	10.5	5.8	2.8	2.2	המחירים בשוק המקומי

* בתחילת השנה, לצורכי חישוב הפריזון.

דיאגרמה י"ב-1

מדד הייצור התעשייתי ומדד ימי העבודה, 1961 עד 1965

(100 = 1958)

כילד חצי לוגריתמי.

המקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

שיעור הגידול ביצוא התעשייתי בשנת 1965 דומה לשיעור הגידול בתפוקה, תופעה שנמצאה גם ב-1964, אם כי אז היה שיעור גידול היצוא נמוך במקצת משיעור הגידול בתפוקה התעשייתית. יש בכך שינוי בולט לעומת התקופה שבין שנת 1958 לשנת 1963. תקופה שבה היו שיעורי הגידול אשר הושגו ביצוא התעשייתי גבוהים בהרבה משיעורי הגידול בתפוקה.

בעוד שהתרחבות מוצאת בביקוש המקומי נטלה בשנים האחרונות חלק גדול והולך מתוספת התפוקה ובכך מנעה את החשת גידולו של היצוא. אין בהאטת קצב הגידול של הביקוש המקומי ב-1965, כשלעצמה, כדי להבטיח את הרחבת היצוא. ענפים שנשענו על השוק המקומי המוגן ושיווקו בו את כל תפוקתם, אינם מסוגלים — בגלל רמת העלויות הגבוהה — ליצא במחירים בינלאומיים. ההגנה שניתנה ליצרנים המקומיים איפשרה אף האמרה נוספת ברמת ההוצאות בשלוש השנים האחרונות.

פיחות הל"י שנעשה ב-1962 היה מלווה בהתרחבות מוניטארית. סימנים ללחץ של עודפי ביקוש הופיעו בשוקי המוצרים והשירותים ובשוק העבודה. בתנאים אלו ניתן להניח, שההאטה ביצוא נבעה בעיקרה מתחרות הביקוש המקומי. במרוצת שנת 1965 ניכר תהליך של החלשת עודפי הביקוש, ולקראת סופה ניכרו במשק סימנים של נסיגה ממצב של תעסוקה מלאה, מבלי שיביא הדבר להחשת גידולו של היצוא. ההתפתחויות שחלו ביצוא ובתעסוקה במשך בחודשים הראשונים של שנת 1966 מעידים על המשך מגמת ההאטה שחלה ביצוא, בד בבד עם הנסיגה ממצב של תעסוקה מלאה.

צמצום הביקוש המקומי מביא לעלייה יחסית בכדאיות היצוא בענפים המייצאים חלק כלשהוא מתוצרתם. אולם אין בכך כדי להבטיח רווחיות אשר תעודד השקעות בייצור לשם יצוא כיעד עיקרי, הואיל והתמורה ליצורן ליחידת תפוקה מיוצאת אינה מכסה, בענפים רבים, את מלוא ההוצאות.

פער זה — בין מחיר הדולר הנחסך למחיר הדולר המוסף — נקבע, למעשה, עם הפיחות של שנת 1962. מרבית מוצרי התעשייה נמצאו אז תחת הגנה מינהלית. במסגרת מדיניות הליברליזציה, לאחר הפיחות ב-1962, נקבעו למוצרי היבוא שערים אפקטיביים, ברובם בתחום שבין 4.5 ל"י לבין 10 ל"י, בעוד שהתמורה בל"י ליצוא — שבמרבית הענפים ניתנה על פי שער החליפין הרשמי, ורק במיעוטם היא ניתנה על פי שער הגבוה במקצת משער החליפין הרשמי — כיסתה ברוב הענפים רק חלק מן העלויות. הלחצים האינפלציוניים, אשר פעלו בתקופת השנים 1962 עד 1964 בתוך שוק מוגן, איפשרו הרחבה נוספת של הפער בין התמורה ליצורן בשוק המקומי ובין התמורה ליצואן. הפיחות הביא לעלייה ב-13 אחוזים בשער האפקטיבי של היצוא התעשייתי. חלק ניכר מהשפעתו של גורם זה קוּוּז על ידי עליית מחירי התפוקה התעשייתית בשוק המקומי באותה שנה — בין ינואר לדצמבר 1962 עלו מחירי התעשייה בשיעור 12 אחוזים. מינואר 1963 ועד למחצית השנייה של שנת 1964 שררה יציבות יחסית במחירי השוק המקומי. אולם בסוף 1964 ובשנת 1965 התחדשה עליית המחירים.

אין בידנו נתונים המצביעים על שינויים ברווחיות הכוללת בייצור התעשייתי. אינדיקטורים חלקיים מצביעים על יציבות, כך, למשל, אחוז הוצאות השכר ליחידת תפוקה במחירים שוטפים היה יציב בשלוש השנים האחרונות. כלומר, עליות השכר קוּוּזו בחלקן על ידי עליות פריז ובחלקן על ידי עליות מחירים בשוק המקומי. מאחר שעליות המחירים התרכזו בעיקרה בשוק המקומי, בעוד שבמחירי היצוא היתה העלייה מתונה יותר, מרמזים נתונים אלו על עליית הכדאיות היחסית של הייצור לשוק המקומי. מכל מקום, לא היה בהתפתחות זו כדי לעודד הרחבה ניכרת של היצוא. בהתפלגות התפוקה בין השימושים הסופיים אין כל סימן למגמת שינוי. חלקה של תוספת

¹ ראה: "הליברליזציה של היבוא, סברואר 1962 עד מאי 1965", סקר בנק ישראל מספר 26, ירושלים, אפריל 1966.

התפוקה הנובעת מן היצוא¹ בכלל תוספת התפוקה התעשייתית היה 20 אחוזים. חלקו של סך התפוקה הנובע מן היצוא בכלל התפוקה התעשייתית היה ב-1965 — כב-1964 וב-1962 — 22 אחוזים. חלקו של היצוא בתוספת דומה מאד לחלקו של היצוא בכלל התפוקה, היינו, לא נסתמנה מגמת עלייה בחלקו של היצוא. בין שנת 1958 לשנת 1962 נע חלקו של היצוא בתוספת התפוקה בתחום שבין 30 עד 40 אחוזים. חלקו של היצוא בכלל תפוקת התעשייה עלה מ-14 אחוזים בשנת 1958 ל-22 אחוזים בשנת 1961 ומאז נשאר ברמה זו.

מספר המועסקים בתעשייה גדל בשנת 1965 ב-1.3 אחוזים לעומת עלייה בשיעור 5.2 אחוזים בשנת 1964, וההאטה רבה עוד יותר בהשוואה לשנים קודמות ל-1964 (ראה לוח י"ב-1). בעוד שבשנים הקודמות שרר מחסור בעובדים, ניכר בשנת 1965 שינוי לקראת סוף השנה; ברביע האחרון היו סימנים להעלמות עודף הביקוש לעובדים. הדבר אמור בעיקר לגבי כוח עבודה בלתי מקצועי. באזורים מסוימים ובענפים מסוימים יש אף אינדיקאטורים המורים על מידת מה של עודפי היצע בעובדים.

ההוצאה לשעת עבודה בשנת 1965 היתה גבוהה בשיעור 11.1 אחוזים מן ההוצאה בשנת 1964. שיעור עלייה דומה לזה שחל בין שנת 1963 לשנת 1964. קצב העלייה במרוצת השנה הנסקרת היה נמוך מקצב העלייה במרוצת שנת 1964.²

הייצור התעשייתי עלה בשנת 1965, כאמור, ב-10 אחוזים, ואילו תשומת העבודה (מספר ימי העבודה) עלתה ב-1.5 אחוזים; התפוקה ליום עבודה עלתה אפוא בשנת 1965 ב-8 אחוזים לעומת 7 אחוזים בשנת 1964. הגידול בפרייון גורמי הייצור הסתכם ב-6.2 אחוזים, בדומה לעלייה אשתקד. ייתכן, שהתפשטות נהגת תשלומי שכר לפי נורמות ופרמיות — במיוחד בשנים 1962 ו-1963 — הביאה לעלייה מסוימת בפרייון הכולל של התעשייה. כמו כן אפשר להניח, שבמספר ענפים עלה פרייון הייצור, בגלל ניצול יתרונות לגודל בסדרות הייצור, או שיעור ניצול גבוה יותר של הציוד. ייתכן שהמחסור בעובדים, אשר שרר בשלוש השנים האחרונות, היה גורם שהחיש את תהליך העלייה בפרייון גורמי הייצור. על רקע זה חלה ההחשה בהנהגת תשלומי שכר לפי נורמות ופרמיות. במפעלים, שבהם הונהגה השיטה, חלה עלייה תלולה יחסית בשכר, אך העלייה בתפוקה לעובד היתה גבוהה עוד יותר. נוסף על כך, ייתכן, שהריסון אשר הופעל על מחירי התפוקה התעשייתית תרם אף הוא למאמצי הייעול.

השקעה בציוד מחליף עבודה קשורה בחלקה במחסור בעובדים ובחלקה בעובדה שנייה שהוזכרה לעיל — עליית גודל סדרת הייצור עם התרחבות השוק המקומי. עליית המחיר היחסי של העבודה לעומת מחירי ציוד, וציפיות שנתהוו בעקבות המחסור, עודדו השקעות בציוד מחליף עובדים. הגידול באורך סדרת הייצור איפשר ניצול עתודות של שיפור טכנולוגי; כלומר, התקנת ציוד שההשקעה בו הינה כדאית רק מעבר לגודל מינימאלי מסויים.

בשנים האחרונות עלה באופן ניכר חלקן של ההשקעות בהרחבת מפעלים מתוך כלל ההשקעה בתעשייה. ייתכן שגם בגורם זה יש כדי להסביר עלייה בניצולת ההון ועלייה ביעילות השימוש בו.

בשנים 1963 ו-1964 הגיעה ההשקעה בתעשייה לשיאה. לעומת שלוש השנים שקדמו להן. בשנת 1965 ירד היקף ההשקעה מתחת להיקפה אשתקד בשיעור 4 אחוזים, אולם יש לזכור, שמנקודת ראות כושר הייצור של התעשייה, האינדיקאטור הנאות הוא מלאי ההון. הגידול במלאי ההון בשנת 1965 היה 6 אחוזים בערך, לעומת 10 אחוזים בשנת 1964.

¹ התפוקה הנובעת מן היצוא כוללת הן את היצוא הישיר של מוצרים סופיים והן את תפוקת תומרי הגלם הכלולים במוצרים הסופיים. בדומה לכך, כוללת התפוקה, הנובעת מן הביקושים המקומיים, הן את התפוקה המיועדת ישירות לצריכה ולהשקעה והן את תומרי הגלם הכלולים בה.

² דיון רחב יותר, ראה פרק י', "השכר".

התפלגות התפוקה הגולמית בתעשייה בין השימושים המקומיים הסופיים לבין היצוא*,
1958, 1962 ו-1965

(אחוזים)

הענף	משקל הענף בתפוקה	היצוא * כאחוז מן התפוקה			תוספת היצוא כאחוז מתוספת התפוקה
		1958	1962	1965	1965
מכרות ומחצבים	1.6	25.6	32.8	45.2	53.0
מזון ומוצרי טבק	18.3	2.5	3.9	3.5	-1.9
מוצרי פרי הדר	3.3	22.2	33.9	42.3	48.1
טקסטיל והלבשה	18.4	9.0	25.8	24.1	11.5
עץ ונגרות	6.9	10.0	12.2	11.9	8.8
נייר והוצאה לאור	5.5	12.6	19.8	17.8	-9.2
עור ומוצריו	4.0	2.2	3.7	2.8	-0.7
גומי ופלסטיקה	1.3	12.1	14.8	14.4	-2.6
צמיגים	1.3	61.5	71.7	57.6	17.6
כימיקלים	7.0	13.0	24.5	23.8	28.1
זיקוק דלקים	3.3	9.6	18.8	24.4	21.6
זכוכית, קרמיקה ומוצריהן	4.2	4.1	6.8	0.2	32.9
מלט	1.1	12.1	14.1	9.5	18.2
יהלומים	3.4	98.5	98.8	98.6	94.0
מתכת בסיסית	2.0	5.5	12.3	15.8	53.4
מוצרי מתכת	7.1	4.9	17.2	16.1	42.9
מכונות וציוד חשמלי	3.3	7.6	12.6	12.7	25.1
ציוד לבית ושונות	3.7	10.2	12.7	9.7	-42.7
כלי הובלה	4.4	15.3	19.1	16.7	35.6
סך הכול	100.0	12.3	21.6	22.0	20.0

* תפוקת היצוא מכילה הן מוצרים סופיים שיוצאו ישירות והן מוצרי ביניים הכלולים במוצרים הסופיים, ובדומה לכך, התפוקה המיועדת לשימושים מקומיים מכילה מוצרים סופיים שנועדו ישירות לצריכה, והשקעה לרכוש מוצרי הביניים הכלולים בהם.

2. התפוקה

ערך התפוקה התעשייתית במחירים שוטפים הסתכם ב-1965 ב-6,753 מיליון ל"י לעומת 5,929 מיליון ל"י אשתקד. הרמה הממוצעת של מדד הייצור התעשייתי עלתה ב-1965 ב-10 אחוזים, לעומת עלייה ב-15 אחוזים משנת 1963 לשנת 1964 (מ-219.8 נקודות בשנת 1964 ל-241.5 נקודות בשנת 1965). שיעור העלייה ברמה הממוצעת של המדד בשנת 1965 נמוך משיעורי העלייה אשר הושגו בכל אחת מן השנים בתקופה שבין 1958 ל-1964 (ראה לוח י"ב-1). הגידול השנתי הממוצע מ-1959 עד 1964 היה אחיד למדי ונע בין 14 ל-15 אחוזים. אולם, בדיקת הגידול שחל בתוך כל שנה מגלה הבדלים גדולים יותר (ראה דיאגרמה י"ב-1). קצב הגידול במשך שנת 1962 נמוך מקצב הגידול במשך 1961 ו-1963, הוא אף נמוך מקצב הגידול במשך

התפוקה הגולמית בתעשייה, לפי הענף, 1965

הענף	התפוקה ב'1965 השינוי השנתי הממוצע 1959 עד 1962		העלייה או הירידה (-) הריאלית לעומת השנה הקודמת		
	1965	1964	1963	1964	1965
	(מיליוני ל"י)	(אחוזים)	(אחוזים)	(אחוזים)	
מכרות ומחצבים	177	24.5	23.6	27.5	24.6
מזון	1,201	13.9	10.5	14.6	4.6
טקסטיל והלבשה	1,289	11.7	18.2	22.7	14.2
עץ ונגרות	602	11.4	20.3	19.8	17.3
נייר, הדפסה והוצאה לאור	336	11.0	11.4	16.9	7.5
עור ומוצרי	171	2.6	4.0	11.2	11.3
מוצרי גומי ופלסטיקה	132	32.9	21.4	30.7	10.5
צמיגים	91	14.4	-7.8	13.3	11.0
כימיקלים	480	14.5	13.0	18.1	17.8
זיקוק דלקים	256	14.7	29.1	12.7	13.6
מינרלים אלי-מתכתיים	277	12.4	10.3	4.3	6.2
יהלומים	347	27.2	22.0	3.0	7.7
מתכת בסיסית	172	27.4	1.7	12.3	8.1
מוצרי מתכת	434	13.1	12.9	22.6	5.4
מכונות וציוד חשמלי	264	19.7	28.9	12.6	9.6
ציוד לבית ושונות	218	21.6	19.5	2.9	6.1
כלי הובלה	306	17.5	21.4	1.7	4.6
סך הכול	6,753	14.6	* 15.5	* 15.0	9.9

* מקורות הסדרה אינם אחידים: הנתונים לשנים 1959 עד 1964 לקוחים מתוך סקרי התעשייה של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. הנתונים לשנת 1965 לקוחים מתוך סדרת מדדי התעשייה של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. נתוני הסקרים הם ערכים במחירים שוטפים, והערך הריאלי מחושב על ידי ניכוי הערכים הנומינאליים במדדי מחירים. בשנים 1959 עד 1962 היה שיעור הנידול הריאלי של סך הייצור התעשייתי, אשר נתקבל בדרך זו, שווה לנידול הריאלי בסדרת מדדי הייצור התעשייתי. לעומת זאת, בשנת 1963 היה הנידול הריאלי, לפי מדד הייצור התעשייתי, 14.6 אחוזים לעומת נידול ב'15.6 אחוזים, לפי נתוני הסקרים המנוכחים: בשנת 1964 היה הנידול לפי מדדי הייצור התעשייתי 13.9 אחוזים. לעומת 15.0 לפי נתוני הסקרים המנוכחים. כמו כן, יצוין, כי הבדלים גדולים עוד יותר — שאינם מוסברים במדדי המחיר, שבהם מנוכחים נתוני הסקרים — קיימים לנבי שיעורי השינוי בענפים השונים.

שנת 1965; אף על פי כן גבוה המדד הממוצע לשנת 1962 בכ'13 אחוזים לעומת קודמו. הקצב המואט של הגידול במשך שנת 1965 מצא ביטוי במידת העלייה של הרמה הממוצעת בשנת 1965 — 10 אחוזים לעומת 14-15 אחוזים בשנים קודמות — והסיבה לכך היא שגם 1964 היתה שנה שבה קצב הגידול היה איטי. קצב העלייה בייצור התעשייתי במשך שנת 1965 נמוך אך במקצת מזה שהיה במשך שנת 1964.

מתוך הנתונים הארעיים המצויים בידינו מתברר, כי תופעת ההאטה חוזרת במרבית הענפים (ראה לוח י"ב-3). האטה בולטת במיוחד חלה בשיעור הגידול בייצור בענפי המזון, הנייר, הגומי והפלסטיקה ומוצרי המתכת.

התפלגות שיעורי הגידול של תפוקת הענפים סביב הממוצע הכללי דומה, במידה מסויימת

להתפלגות בשנים הקודמות. השנה, כבשנים קודמות, היה שיעור הגידול בענפי המכרות והמחצבים, הכימיקלים, הציוד החשמלי, העץ ומוצריו והגומי והפלסטיקה גבוה מן הממוצע. בענפי המזון, המינרלים האל-מתכתיים ומוצרי המתכת היה שיעור הגידול נמוך מן הממוצע.

העלייה המהירה בתפוקת ענף המכרות והמחצבים משקפת בעיקרה גידול רב שחל בתפוקת האשלג. תפוקה זו כמעט שהוכפלה ורובה ככולה מיועד ליצוא. בשאר ענפי המשנה חלה האטה ניכרת. בולטת במיוחד ההאטה במחצבות אבן וסיד. בשנים האחרונות עלתה תפוקת המחצבות בשיעור שנתי ממוצע של 30 אחוזים בערך, ואילו בשנה הנסקרת נמוך שיעור הגידול אף מן הממוצע בתעשייה כולה. האטה ניכרת בשיעורי הגידול מתגלה גם בענפי משנה אחרים שעיקר תפוקתם מיועד לבנייה. האטה רבה חלה גם בהפקת דלק וגז — משיעור שנתי שנע בין 25 אחוזים ל-40 אחוזים בשנים קודמות ל-14 אחוזים בערך בשנת 1965.

גם בענף המכונות והציוד החשמלי קיים שוני ניכר בין שיעורי הגידול בשנה הנסקרת בענפי המשנה השונים. עד 1962 היתה העלייה בייצור המכונות לתעשייה ולמסגרות, ציוד שאיבה ומדחסים, מנועים וטרנספורמטורים, גבוהה בהרבה מן הממוצע בענף — שיעורי הגידול השנתיים נעו סביב 30 אחוזים. התפתחות זו עומדת בניגוד לציפיות להחלפת יבוא בציוד בעקבות הפיחות של 1962. השער ליבוא ציוד, בתקופה שקדמה לפיחות היה נמוך במיוחד, ולכן היה השינוי היחסי במחירי הציוד בעקבות הפיחות מן הגדולים ביותר בכלל סעיפי היבוא. בדיקת רשימת המוצרים המיובאים עד כה מחוץ לארץ, במיוחד בענף המכונות והציוד, העלתה כי ברובו המכריע, אין השוק המקומי גדול דיו כדי לאפשר ייצורם ברמת הוצאות בתחרות והוא זקוק לשוקי יצוא עבור חלק ניכר מהתפוקה. השינוי במחיר היחסי בשוק המקומי לא היה איפוא תנאי מספיק להחלפת יבוא במוצרים אלו. בסעיפים אלו הואט מאוד קצב הגידול בשלוש השנים האחרונות, ובשנת 1965 בולטת אף האטה נוספת. לעומת זאת, משנת 1962 ואילך חלה עלייה רבה בתפוקת ענפי המשנה הבאים: סוללות ומצברים, ציוד להתקנה חשמלית ומכשירי קשר. באחרון יש משקל גבוה למרכזות ומרכזיות טלפונים.

בענף הכימיקלים חל עיקר הגידול בכימייה הבסיסית. תופעה זו קשורה בהתרחבות המהירה בהיקף הייצור המקומי של מוצרי הפלסטיקה. בד בבד עם החלפת היבוא אשר חלה בשנים האחרונות בחומרי גלם לתעשיית הפלסטיקה גדל גם יצוא מוצרים אלו. שיקולים בדבר גודל מינימאלי כדאי חיבו בניית מפעלים שכושר ייצורם עולה בהרבה על ממדי השוק המקומי, ועל כן עליהם ליצא חלק ניכר מתפוקתם. יש לציין, שהדבר נעשה תוך ידיעה שהתמורה ליצור מהיצוא אינה מכסה אלא את ההוצאות המשתנות בלבד. (ראה דיון בסעיף היצוא התעשייתי). בענף העץ ומוצריו עיקר העלייה הוא בתפוקת לבידים ותיבות ברוס. שיעור העלייה בענף משנה זה עלה בשיעור ניכר על הממוצע בענף הראשי גם במשך השנים 1959 עד 1964. שיעור הגידול בתפוקת הרהיטים הואט במקצת לעומת אשתקד, אך הוא עדיין קרוב לשיעור הגידול בענף הראשי. בשאר ענפי המשנה חלה נסיגה מוחלטת, והיא בולטת במיוחד בענף נגרות הבניין. לגבי ייצור לבידים קיימים נתונים המצביעים על הצטברות רבה במלאי לקראת סוף שנת 1965. דבר זה נעוץ בחלקו בהצטמצמות התפוקה של נגרות בניין. גם ההאטה בייצור המקומי של רהיטים תרמה להצטברות מלאי לבידים — שיצואם לא היה אפשרי בשער החליפין הקיים (ראה סעיף היצוא התעשייתי).

בין ענפי המשנה של הטקסטיל וההלבושה חלה גבוהה במיוחד שיעור הגידול של החוטים והבדים הסניטיטיים וההלבושה. חלק ניכר מהתרחבותם נעשה תוך דחיקת המוצרים התחליפיים מכותנה וצמר בשוק המקומי. גם כאן היתה החלפת היבוא מלווה בהגדלת היצוא; עיקר התהליך חל בשנים 1963 ו-1964. בד בבד עם האצה זו הואט בשנת 1965 שיעור הגידול בייצור חוטי כותנה, ובהיקף הייצור של חוטי צמר חלה נסיגה מוחלטת. את הירידה במכירות השוק המקומי בענפים אלו לוותה אף ירידה ביצוא.

שיעור העלייה בתפוקת ענף הגומי והפלסטיקה בשנת 1965 גבוה מן הממוצע

לתעשייה כולה אך נמוך בשיעור ניכר מן העלייה שהושגה בענף זה בשנת 1964, או אף בשנים קודמות. הדבר נעוץ בהאטה חריפה שחלה בשנה זו בקצב העלייה בתפוקת מוצרי הפלסטיקה. שיעורי הגידול הגבוהים בענף היו נעוצים, בחלקם, בעובדה, שחלק ניכר מהתרחבות ענף זה שיקפה דחיקת מוצרים תחליפיים מענפים אחרים, בעיקר בתחום האריזה והבנייה, וכמו כן דחיקת חומרי עץ ומתכת בתוך מוצרים שונים. ככל שמצטמצם תהליך זה ניתן לצפות ששיעור הגידול בתפוקת הענף יושפע יותר ויותר רק מקצב הגידול של הביקוש הכללי.

ההאטה בשיעור הגידול של ענף מוצרי המתכת משקפת האטה שחלה בכל ענפי המשנה שלו. בהיקף הייצור של ארמטורות¹ ומוצרי מתכת מבניים – שני ענפים שכל תפוקתם משמשת תשומה לבנייה – לא חל גידול בתפוקה, בעוד שבשנת 1964 גדלה תפוקת שני ענפי המשנה הללו בשיעור שעלה בהרבה על הממוצע. עיקר ההאטה בתפוקת ענף המתכת הבסיסית משקף האטה בקצב הגידול בתפוקת ברזל עגול לבנייה.

בענף המזון הואט קצב הגידול של הייצור במרבית ענפי המשנה. בולטת במיוחד הירידה בשיעור הגידול בתפוקת הבשר המעובד. עיקר הירידה נעוץ, כפי הנראה, במגבלות מצד ההיצע המקומי של בעלי חיים וכן ביבוא בעלי חיים. כמו כן יש לציין שקצב הגידול של מוצרי החלב נמוך בשיעור ניכר בהשוואה לשנים קודמות. גם כאן פעלו גורמים מגבילים מצד ההיצע של ענף החקלאות.

הנתונים אשר הובאו לעיל מצביעים על האטה במרבית הענפים. הדבר בולט במיוחד בענפים שתפוקתם משמשת תשומה לבנייה – מחצבות אבן וסיד, ברזל עגול, נגרות בניין, מוצרי מתכת מבניים, ארמטורות וקרמיקה סניטארית. התפתחות זו מובנת יותר על רקע ההאטה שחלה בענף הבנייה בשנה הנסקרת. הגידול בתפוקתם הואט עם האטת המכירות המקומיות. מבחינה מסויימת זאת, ענפי הזכויות והמלט הינם יוצאי דופן – שיעור הגידול בתפוקת ענפים אלו דומה לשיעור של אשתקד. המכירות בשוק המקומי עלו אך כמעט ואילו ביצוא חלה האצה מסויימת.

גם במרבית הענפים שתפוקתם מיועדת לצריכה חוזרת תופעת ההאטה. הדבר נעוץ, בעיקרו, בביקוש למוצרים תעשייתיים בכלל ולא בתחרות של תחליפים מיבוא.

העלייה ברמה הממוצעת של מדד מחירי התפוקה בשוק המקומי הסתכמה בשנת 1965 ב-3.5 אחוזים, לעומת 1.4 אחוזים בשנת 1964. בכך נמשך בשנת 1965 תהליך עליית המחירים, לאחר יציבות יחסית אשר שררה במשך שנת 1963 ובמחציתה הראשונה של שנת 1964.

עליית המחירים במשך השנה לא התרחשה בקצב אחיד. בין השנים השונות קיים שוני הן בגידול השנתי הממוצע והן בחודשים שבהם התרכזו עליות המחירים. לפיכך, אין בהבדלים בין שיעורי הגידול ברמה הממוצעת של מדד המחירים בשנה אחת לעומת קודמתה כדי לשקף נאמנה את ההבדלים בין השנים, מבחינת מהלך השינוי במחירים בתוך השנה. במחצית הראשונה של 1963 כמעט שלא עלו המחירים, והעלייה שחלה באותה שנה, לעומת 1962, משקפת עלייה שחלה במחצית השנייה של שנת 1962. לעומת זאת השינוי ברמה הממוצעת בשנת 1964 לעומת קודמתה משקף עליית מחירים, שחלה כולה בשנת 1964, והתרכזו בעיקרה במחצית השנייה של השנה. שיעור הגידול במשך שנת 1965 גבוה במקצת משיעור הגידול במשך המחצית השנייה של שנת 1964, והוא אחיד למדי על פני השנה כולה.

שיעורי השינוי במחירים בשנת 1965 היו שונים בכל ענף וענף. גבוהים במיוחד היו שיעורי העלייה בענף מוצרי הבשר והחלב (13.5 אחוזים), בעור ומוצרי, מכרות ומחצבים וכלי הובלה. בענף הגומי והפלסטיקה היתה ירידה בשיעור 1.2 אחוזים, וגם בויקוק דלק, במזון (למעט בשר, דגים, שמן וחלב) בטקסטיל והלבשה היה שיעור עליית המחירים נמוך מהממוצע. כמעט בכל הענפים, שבהם היה שיעור הגידול במחירים גבוה ב-1965 מן הממוצע הכללי של התעשייה, עלו המחירים בשיעור גבוה מן הממוצע גם בשנת 1964 (לוח י"ב-4).

¹ ברזים והמערכות הנלוות לברזים.

שיעור השינוי במחירי התפוקה התעשייתית בשוק המקומי, 1964 ו-1965

הענף	השינוי לעומת השנה הקודמת		השינוי השנתי הממוצע 1959 עד 1964	משקל הענף בתפוקה
	1964	1965		
	(אחוזים)	(אחוזים)		
מכרות ומחצבים	2.3	5.5	2.3	1.4
מוצרי בשר, דגים, שמן וחלב	2.4	13.5	3.6	8.0
שאר ענפי המזון	0.7	1.2	4.2	15.2
טקסטיל והלבשה	0.0	1.3	2.4	19.6
עץ ונגרות	2.3	3.3	6.0	7.3
נייר והוצאה לאור	3.4	4.2	6.4	6.0
עור ומוצרי	1.0	7.3	5.2	4.2
גומי ופלסטיקה	-1.9	-1.2	1.7	1.7
מוצרים כימיים	0.0	2.9	2.9	7.5
זיקוק דלקים	0.4	0.5	9.3	3.6
מינרלים אל מתכתיים	1.0	3.6	4.9	5.6
מתכת בסיסית	1.3	2.7	5.8	2.0
מוצרי מתכת	3.4	3.9	5.2	7.5
מכונות וציוד חשמלי	2.1	4.8	3.7	2.5
ציוד לבית ושונות	0.0	1.9	3.4	3.6
כלי הובלה	6.9	4.5	7.0	4.3
סך הכול	1.4	3.5	4.4	100.0

ההתפתחות בשתי השנים האחרונות מצביעה, במידה מסויימת, על מגמה הנמשכת לאורך תקופה ארוכה יותר. שיעור הגידול השנתי ברמת המחירים של ענפי הנייר, העור, מוצרי המתכת וכלי ההובלה גבוה מן הממוצע שנמצא במשך התקופה שבין 1958 לשנת 1965. המחיר היחסי של מוצרי ענפים אלו עלה בהתמדה במשך התקופה האמורה. בין 1958 ל-1965 חלה עלייה — אם כי לא בהתמדה, לאורך כל התקופה — גם במחיר היחסי של ענפי העץ והנגרות, זיקוק דלק, מינרלים אל-מתכתיים והמתכת הבסיסית. לעומת זאת, ירד בהתמדה, לאורך כל התקופה, המחיר היחסי של המוצרים בענפי הטקסטיל וההלבשה, הגומי והפלסטיקה, המוצרים הכימיים, הציוד לבית ומזון אחר. עם זאת, יש לציין שאופיה של עליית המחירים הוא כללי. מגמת השינוי המשתקפת בהתמדה במספר ענפים אשר צוינו לעיל מתרחשת בקצב איטי למדי. השינויים במחירים היחסיים אינם כה חדים, וממדיהם נמוכים בשיעור ניכר מן העלייה ברמת המחירים הכללית.

3. היצוא

ערך היצוא התעשייתי, פו"ב, לרבות היהלומים, היה בשנת 1965 כ־314 מיליון דולר לעומת 281 מיליון דולר אשתקד — עלייה בשיעור 11.6 אחוזים, לעומת 13.5 אחוזים בשנת 1964. בשנת 1965 חלה איפוא האטה בגידול ערך היצוא התעשייתי, האטה שהיתה בבחינת המשך למגמה שהסתמנה ב־1964, לאחר שבשנים 1962 ו־1963 הסתכמה העלייה ב־20 וב־21 אחוזים, בהתאמה. בניכוי יצוא היהלומים, בולטת ההאטה שחלה ביצוא התעשייתי ביתר שאת. הגידול השנתי הממוצע בשנים 1959 עד 1961 הסתכם ב־31 אחוזים לעומת 14 אחוזים בשנים 1962 עד 1965. בשנת 1964 חלה האטה ניכרת ובשנת 1965 — האטה נוספת. בשנים 1962 עד 1963 היתה ההאטה נעוצה בקצב הגידול של היצוא התעשייתי, למעט יהלומים, ואילו משנת 1964 מואט קצב הגידול בשני התחומים הללו גם יחד (ראה לוח י"ב-5).

התוספת הכוללת של היצוא התעשייתי, פו"ב, הסתכמה בשנת 1965 ב־33 מיליון דולר. מתוספת זו נבעו 14 מיליון דולר מן הגידול ביצוא היהלומים. יצוא זה גדל בשנת 1965 ב־11.5 אחוזים, לעומת 13.5 אחוזים בשנת 1964. שיעורים אלו נמוכים באורח ניכר מאלו שהושגו בין שנת 1959 לשנת 1963. כפי שכבר צויין אשתקד, שיעורי העלייה הגבוהים בעבר שיקפו עלייה מהירה בחלקו של היצוא הישראלי בכלל התפוקה העולמית של היהלומים, בסוג שבו התמחה הייצור המקומי. האטת היצוא בשתי השנים האחרונות נבעה, בעיקרה, מהאטת הביקוש הכולל ליהלומים.

לוח י"ב-5

הגידול ביצוא התעשייתי, פו"ב, במחירים שוטפים, 1959 עד 1963

(אחוזים)

ממוצע שנתי									
1962 עד 1965	1959 עד 1961	1965	1964	1963	1962	1961	1960	1959	
היצוא התעשייתי,									
14.4	31.0	11.6	13.5	19.4	13.3	22.2	23.1	49.3	פרט ליהלומים
19.4	23.6	11.5	13.5	23.5	29.9	15.1	20.6	36.1	יצוא יהלומים
סך כל היצוא									
16.4	27.9	11.6	13.5	21.1	19.6	19.4	22.1	43.7	התעשייתי

העלייה, במונחים מוחלטים, ביצוא, למעט יהלומים, הגיעה לכדי 19 מיליון דולר. עיקר הגידול התרכז במספר מועט של מוצרים אשר משקלם בכלל היצוא הינו גדול ושיעור הגידול שלהם גבוה בהרבה מן הממוצע. הגידול המוחלט ביצוא האשלג היה 5.5 מיליון דולר, שהם כ־30 אחוזים מכלל תוספת היצוא. סך היצוא בסעיף זה גדל בשנה הנסקרת ב־72 אחוזים לעומת היקפו בשנת 1964. הגידול במונחים מוחלטים ביצוא מוצרי מתכת אחרים היה 2.0 מיליון דולר. שיעור העלייה בסעיף זה הסתכם ב־21 אחוזים. ביצוא זה חלות תנודות חדות משנה לשנה: בשנת 1963 היה הגידול בסעיף זה 27 אחוזים מתוך סך הגידול המוחלט ביצוא התעשייתי, למעט היהלומים; בשנת 1964 חלה בו נסיגה, במונחים מוחלטים, בשיעור 8.0 מיליון דולר. הגידול ביצוא הפוספאטים

הגיע לכדי 1.7 מיליון דולר — עלייה ששיעורה 147 אחוזים, לעומת אשתקד. יצוא חומרי הדברה, שמנים ותרופות גדל בשנת 1965 במונחים מוחלטים ב־72 אחוזים ו־81 אחוזים, בהתאמה. מאידך גיסא, שכיחה גם תופעה של נסיגה מוחלטת בהיקף היצוא. בין אלו מצויים גם מוצרים שיצואם בעבר היה חלק ניכר מסך הגידול, במונחים מוחלטים, ביצוא. יצוא חוטי כותנה בשנת 1965 היה נמוך ב־1.4 מיליון דולר, לעומת 1964, ירידה ששיעורה 13.6 אחוזים. יצוא מכונות היה נמוך ב־0.8 מיליון דולר, ירידה בשיעור 55 אחוזים. יצוא מלט הנחושת ירד ב־0.7 מיליון דולר, ירידה בכ־8 אחוזים.

שיעורי השינוי בהיקף היצוא שונים מאוד מענף לענף. עיקר השוני בין הענפים טמון בתנאי ההיצע המקומי לשוקי היצוא; חלקם של גורמי הביקוש בכלל השינוי הינו זעום. יצוא ענף המכרות והמחצבים בשנת 1965 עלה בהיקפו על יצוא שנת 1964 ב־34 אחוזים. זו עלייה, שמקורה בגידול כמותי בשיעור 25 אחוזים ועליית מחירים בשיעור 7 אחוזים בערך. עיקר העלייה הוא ביצוא אשלגן כלוריד — 67 אחוזים לעומת אשתקד. יצוא סעיף זה הסתכם ב־13 מיליון דולר מתוך 25 מיליון דולר, שהם סך יצוא תפוקת המכרות והמחצבים. שיעורי הגידול הגבוהים ביצוא הענף בשלוש השנים האחרונות הם פרי השקעות שנעשו בתקופה זו. החל במחצית שנת 1965 מופעלת מערכת הייצור כמעט במלוא כושרה. בשנת 1966 תיתכן איפוא עלייה נוספת; אך גידול נוסף בעתיד מותנה — מבחינת ההיצע — בהשקעות נוספות. חלק מן העלייה בערך יצוא האשלגן מקורה בעליית מחירים, אשר התרחשה בשוק העולמי החל בשנת 1962, עלייה שהואטה במידה רבה לקראת סוף 1965. עליית מחירים זו, אשר נתהוותה בעקבות ביקוש מוגבר, עודדה הרחבת כושר ייצור גם בארצות המתחרות. עם עליית ההיצע העולמי במרוצת שנת 1965 הולכת ומסתמנת מגמה של יציבות מחירים.

גם ביצוא פוספאטים חלה עלייה ניכרת — 42 אחוזים לעומת אשתקד. חלקו של יצוא זה בכלל

לוח י"ב-6

תוספת היצוא, פו"ב, של מוצרים עיקריים, 1965

(מחירים שוטפים)

המוצר	הערך, פו"ב (אלפי דולרים)		ההתפלגות באחוזים		האחוז המצטבר	
	סך היצוא ב־1965	העלייה מ־1964 ל־1965	סך היצוא	תוספת היצוא	סך היצוא מתוך תוספת היצוא	מתוך תוספת היצוא
אשלגן כלוריד	13,229	5,520	7.3	29.1	7.3	29.1
מוצרי מתכת אחרים	11,297	1,973	6.2	10.4	13.5	39.5
פוספאטים	2,781	1,656	1.5	8.7	15.0	48.2
חומרי הדברה	3,254	1,367	1.8	7.2	16.8	55.4
שמנים צמחיים	6,972	1,294	3.8	6.8	20.6	62.2
תרופות	2,458	1,099	1.4	5.8	22.0	68.0
סך הכול	39,991	12,909	—	—	22.0	68.0
סך כל היצוא התעשייתי						
למעט היהלומים	181,854	18,973	100.0	100.0	100.0	100.0

המקור: היצוא הישראלי, משרד המסחר והתעשייה, ירושלים, ינואר 1966.

יצוא המכרות והמחצבים בשנת 1965 היה כ־4 מיליון דולר. העלייה ביצוא הפוספאטים נעוצה בחלקה בגידול פיזי ובחלקה בשינוי שחל בהרכב המוצרים, עם הבשלת השקעה שנעשתה במשך שנת 1963.

בעקבות השקעה זו הוחל בייצור מוצר חדש אשר תכולת הזרחן שבו גבוהה יותר, ובהתאם לכך גבוה גם המחיר ליחידה. בשנת 1965 נוצלה, כנראה, מרבית כושר הייצור של המפעל.

שונה היא התפתחות יצוא מלט הנחושת. יצוא מוצר זה הסתכם בשנת 1965 ב־8.5 מיליון דולר לעומת 8.9 מיליון דולר אשתקד. חלקו של יצוא מוצר זה בכלל יצוא ענף המכרות והמחצבים ירד מ־47.5 ב־1964 ל־34.0 אחוזים ב־1965. בשנת 1964 היה הגידול במוצר זה 25 אחוזים מכלל הגידול המוחלט ביצוא התעשייתי, למעט היהלומים. כפי שצויין עוד אשתקד, מותנה היקף הייצור בענף זה במידה רבה בגורם מקרי — מידת עושרן של העפרות הכרויות. הירידה בכמות הנחושת המיוצאת הסתכמה ב־14 אחוזים.

עודף הביקוש המוגבר נעוץ במאורעות פוליטיים, שהביאו מצד אחד לביקוש מוגבר ומצד שני לצמצום בהיצע. רמת מחירי הנחושת הוכפלה כמעט בתקופה של פחות משנתיים. יש סוברים, שהמחיר היחסי של הנחושת עלה במידה שיש בה לעודד מעבר לתחליפים. ואמנם לקראת סוף שנת 1965 מסתמנת מגמה של יציבות במחירים בשוק העולמי.

יצוא תפוקת ענף המתכת הבסיסית והצינורות גדל בשיעור 75 אחוזים, לאחר שבשנת 1964 לא חלה בו כל עלייה לעומת קודמתה. חלק ניכר מכלל יצוא הענף מתרכז בסעיף הצינורות. סעיף זה גדל בשנת 1965 ב־57 אחוזים, לעומת נסיגה בשיעור 10 אחוזים בשנת 1964. היקף היצוא בשנת 1965 לא הדביק עדיין את הרמה בשנת 1962.

יצוא המוצרים המינרליים האל־מתכתיים עלה בשנת 1965 בשיעור 32 אחוזים לאחר נסיגה בשיעור 8 אחוזים אשתקד. עיקר העלייה הוא ביצוא מלט ומוצרי אסבסט (37 אחוזים ו־77 אחוזים בהתאמה). בשנת 1964 חלה בשני סעיפים אלו נסיגה מוחלטת. ביצוא מלט חלה ירידה מתמדת החל בשנת 1962. בשני סעיפים אלו התאפשרה עלייה ביצוא בשנה הנסקרת, עם האטת קצב הגידול בבנייה; העלייה ביצוא עלתה בהרבה על העלייה בתפוקה — האחרונה גדלה בשיעור דומה לזה של השנים הקודמות.

יצוא הכימיקלים עלה בשנת 1965 ב־31 אחוזים, לעומת עלייה ב־16 אחוזים אשתקד. עיקר העלייה רוכז בענפי הברום, פוליאצילן, חומרי הדברה ותרופות; הגידול המוחלט בכל אחד מענפים אלו נע סביב מיליון דולר. ביצוא חומרי ההדברה יש תנודות ניכרות משנה לשנה. העלייה בשנת 1965 חלה בעקבות נסיגה מוחלטת בקודמתה. יצוא הפוליאצילן הינו תופעת לוואי להחלפת יבוא שחלה בענף זה. ההשקעה בהקמת המפעל המקומי נעשתה תוך ידיעה שהיצוא אינו יכול לכסות אלא על חלק מהוצאות הייצור. בשוק המקומי נמכר המוצר במחיר העולה לא במעט על המחיר בשוק העולמי. הגדלת היצוא, אשר היתה כרוכה בהחלפת היבוא, נעוצה בגורמים טכנולוגיים — הגודל המינימאלי האפשרי חייב הקמת מפעל שכושרו עולה על ממדי השוק המקומי. כאן המקום לציין שאם התמורה ליצרן מן היצוא מכסה על כל ההוצאות, מן הראוי להעמיד גם את הייצור לשוק המקומי על מחיר נמוך יותר.

מבין סעיפיו העיקריים של ענף הכימיקלים נותר עוד לציין את הפי.וי.סי. יצוא זה ירד בשנת 1965 בכ־30 אחוזים לעומת אשתקד. זו ירידה נוספת על ירידה בשיעור 50 אחוזים בשנת 1964 לעומת קודמתה. את היקף היצוא במוצר זה הגביל כושר הייצור של המפעל המייצר אותו. מבחינת הביקוש בשוקי היצוא ניתן היה — באותו מחיר — להגדיל פי כמה את הכמות המשווקת. היצוא אשר הגיע בשנת 1963 — השנה בה הוחל בייצור — לכדי 0.5 מיליון דולר, שימש איפוא גם כמאגר של כושר ייצור שהופנה לשוק המקומי עם הגידול המהיר, שהיה צפוי בשוק המקומי. יצויין, כי התמורה ליצרן ביצוא מכסה רק על חלק מן ההוצאות הכוללות. מבין הענפים העיקריים, הן לפי שיעור הגידול היחסי ביצואם והן לפי משקלם בסך היצוא,

היצוא התעשייתי, פו"ב, 1965

(מחירים שוטפים)

העלייה או הירידה (-) לעומת השנה הקודמת						הענף
1965	1964	1963	1962	ממוצע 1958 עד 1961	היצוא ב-1965	
						(אלפי דולרים)
						(אחוזים)
74.6	-0.7	24.1	62.5	52.1	6,059	מתכת בסיסית וצינורות
47.0	-22.5	-1.4	52.5	55.2	2,250	מכונות וציוד חשמלי
34.4	63.9	37.5	-9.3	40.2	25,161	מכרות ומחצבים
31.5	-7.8	18.8	3.5	20.6	5,331	זכוכית, קרמיקה ומלט ומוצריהם
30.5	15.5	18.6	-2.5	60.4	22,569	כימיקלים
23.1	-43.6	54.6	24.0	128.1	12,996	מוצרי מתכת
13.2	17.6	6.8	24.1	13.7	8,057	לבידים
11.5	13.5	23.4	29.9	23.9	131,796	יהלומים
8.7	11.2	-12.0	8.0	39.6	10,213	הלבשה
6.5	21.8	110.5	86.3	—	10,188	זיקוק דלק
4.6	-4.1	-11.0	17.8	13.8	8,816	צמיגים
4.4	15.0	14.9	2.7	26.2	6,112	מזון, למעט מוצרי פרי-הדר
2.9	38.4	31.6	24.8	12.3	18,618	מוצרי פרי-הדר
0.9	32.6	-8.5	95.6	-2.3	780	עור ומוצריו והנעלה
-0.4	28.2	15.3	25.1	48.4	30,263	טקסטיל פרט להלבשה
-9.2	11.2	-12.0	8.0	39.6	4,672	נייר, הדפסה והוצאה לאור
-18.4	-6.9	102.7	-27.2	42.9	1,504	גומי ופלסטיקה
-19.1	51.1	2.9	60.3	-8.1	* 3,466	ייצור ותיקון כלי הובלה
-25.9	33.4	1.3	-18.6	26.0	4,717	ציוד ומכשירי בית
11.6	13.5	19.4	13.3	31.5	181,854	יצוא תעשייתי, למעט יהלומים
11.6	13.5	21.1	19.6	28.4	313,650	סך כל היצוא התעשייתי

* הנתון אינו כולל מכירות אניות ומטוסים בסך 3,728 מיליון דולר.
ח מ ק ו ר : חלשכת המרכזית לסטטיסטיקה.

נותר עוד לציין את ענף מוצרי המתכת. יצוא הענף גדל בשנת 1965 בשיעור 23 אחוזים, לאחר נסיגה ב-44 אחוזים בשנה הקודמת. עיקר הגידול בשנה הנסקרת חל בסעיף "מוצרי המתכת האחרים". סעיף זה מהווה גם את מרבית יצוא הענף. כפי שצויין לעיל, חלות בסעיף זה תנודות חדות משנה לשנה וכמו כן, יש להוסיף שאין הוא מושפע משיקולים כלכליים גרידא. מבין הענפים שמשקלם בסך היצוא הינו גבוה, ושנמנו בעבר על הענפים החשובים מבחינת הגידול היחסי בהיקף יצואם נותר עוד לציין את ענף ההלבשה, שהעלייה בו מועטה, ומוצרי פרי הדר והטקסטיל, שיצואם לא גדל כלל.

יצוא ההלבשה עלה בשנת 1965 ב־9 אחוזים לעומת 11 אחוזים אשתקד. העלייה מרוכזת בשני ענפי משנה שעלו בשיעור רב, בשאר ענפי המשנה חלה נסיגה מוחלטת. יצוא מעילי עור ופרווה גדל בשליש בערך והסתכם ב־2 מיליון דולר. יצוא חולצות ומכנסי גברים עלה בשיעור דומה והסתכם ב־2 מיליון דולר בקירוב. יצוא מעילי גשם ובגדי ים ירד בשנה הנסקרת ב־19 ו־34 אחוזים, בהתאמה. שיעורי גידול גבוהים ביצוא ענף ההלבשה נרשמו בתקופה שבין שנת 1958 לשנת 1961, בהן גדל היצוא בשיעור שנתי ממוצע של 40 אחוזים. מ־1962 ועד 1965 היה הגידול השנתי הממוצע 6 אחוזים.

ענף ההלבשה אמור לקלוט את עודפי כושר הייצור של ענף חוטי הכותנה. היצוא הישיר של חוטי כותנה נתמך בעזרת שער חליפין גבוה. לאחרונה ננקטה מדיניות של צמצום היצוא הישיר של חוטי הכותנה בשל המחיר הגבוה לדולר ערך מוסף. אך אם יצואם הישיר של הבדים אינו כדאי אזי גם יצואם העקיף אינו כדאי.

יצוא מוצרי הדר עלה בשנת 1965 ב־3 אחוזים בלבד לעומת עלייה בשיעור 38 אחוזים אשר הושגה אשתקד. יצוא הענף מוגבל בכמות "הבררה" הנמכרת לתעשייה. כושר הייצור של הענף עולה בשיעור ניכר על תפוקתו הפיזית בשנת 1965. כמות "הבררה" ירדה מתחת לכמות שנחזתה בראשית השנה — הדבר גרם לביטול הזמנות, שהמפעלים התחייבו לספקן. יתר על כן, היו מקרים שתדירה לשוק חדש סוכלה, למרות תנאי ביקוש נוחים יותר, בשל הצורך לספק ללקוחות ותיקים. במשך שנת 1965 חלה ירידה במחירי מוצרי פרי ההדר בשיעור 10 אחוזים בקירוב. הביקוש העומד בפני היצוא הישראלי הינו גמיש למדי, אך רמתו יורדת עם כניסת מפעלים מתחרים — בעיקר מארצות הברית ומאמריקה הלטינית — שיתרונם בשיטות ייצור הניתנות להפעלה בסדרות גדולות יותר ובשיעור גבוה יותר של ניצולת הציוד.

יצוא הטקסטיל לא עלה כלל לעומת היקפו בשנה הקודמת. זוהי האטה חדה לעומת השנים הקודמות: ב־1964 הסתכמה העלייה ב־28 אחוזים, ובשנים 1958 עד 1961 היו שיעורי הגידול גבוהים עוד יותר. יצוא חוטי הכותנה נסוג בשנת 1965 ב־14 אחוזים, לעומת עלייה בשיעור 60 אחוזים בשנת 1964. יצוא החוטים הסינתטיים לא עלה כלל, בעוד שבשנת 1964 הושגה בו עלייה בשיעור 50 אחוזים. יצוא החוטים הסינתטיים הוגבל במידה רבה על ידי כושר הייצור של הענף.